

FREMESKI KONVENCIJA VASH NACIONALNO MINORITETONGO ARAKHIBE

Phuchipena & Deipe palpale

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

So si e Femeski Konvencija?

— E Femeski Konvencija vash e Nacionalno Minoritetongo arakhiba avilas pe zor ko 1998 thaj si lendi sar jekh internacionalno kontrakto dizajnirimo te arakhel e manushengere hakajen katar e nacionalno minoritetura.

Sostar akharel pe Femeski Konvencija?

— E Fremutne Konvencijakoro teksti zuraren e hakajen vash e individualcura thaj e obligacijen save trubuj te oven respektuime e themendar. Vi kodo so i konvencija si obligatorno instrument pe internacionalno zakono, o alav “Femeski” shaibe le themen te adoptuin varesave Konvencijakere provizij pala lengi specifikani themeski situacija leindo sama pal e nacionalno legislacija thaj e gavernoski politika.

” ... pluralistikano thaj cacho demokratikano societeto trubuj, na numa te respektuil o etnikano, kulturako, lingvistikako thaj religijako identito pe svako jekh persona katar nacionalno minoriteto, numa vi te kerel adekvatno kondicije save den shajipe vash ikeribe, vakeripe, thaj identitetosko buhljaripe ...

Kon si protektirimo e Femeske Konvencijasar?

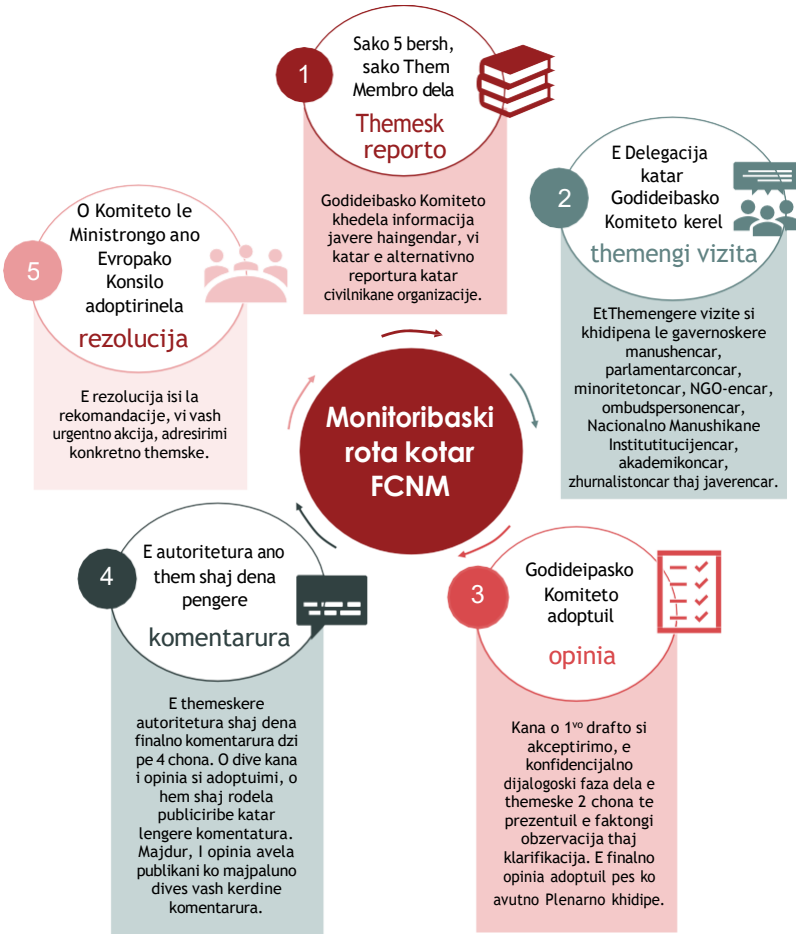
— Anda e Femeskiri Konvencija naj definicija pe “nacionalno minoriteto”. Sakone them membro si la shaibe te phenel/definuil save grupe ka oven astarde le konvencija anda lengiri them. Kodi definicija trubuj te ovel na-discriminatorno, kerdini lache vojasar dzaindoj pala generalno principura ano internacionalno zakono, vi pala o principo vash slobodno korkorutni-identifikacija.

— O principo pe korkorutni-identifikacija phenel kaj e manushen isi hakaj te len decizija kana khamen te oven tretirime sar nacionalno minoriteto. Numa, olengi decizija musaj te pashljol upral objektivno kriteriumija phangle olengere identitetosar, sar so si lengi religija, čhib, tradicije thaj kulturako barvalipe.

— Anda Femeski Konvencija, le them si len ver-ver dikhipe pallengi definicija vash nacionalno minoriteto: katar restriktivno dikhipe, sar misal, jekh lista katar e tradicionalno grupe save trubuj le protekcija kotar e Femeskere Konvencijako; dzi maj phutardo dikhipe, sar fleksibilno aplikacija le konvencijakere artikla pe differentno grupe.

Sar si monitoririmi e Femeski Konvencija?

— E Femeski Konvencija si monitoririmi katar e komiteto le Ministrongo ano Evropako Konsilo, khetane e Godideibaskoro Komiteto katar e Femeski Konvencija, grupa kerdini kotar 18 indepedentno ekspertura.

” ... kodo sikavde e tinaniba ande Europaki historija kaj e nacionalno minoritetengoro arakhibe si but vazhno vash o stabiliteto, demokratikano siguriteto thaj pacha ano kodo kontinento ...

E hakaja e manushengere kotar e nacionalno minoriteta

& Adicionalno obligacije saven trubuj e thema te respektirinen

Slobodno sikavipe pe etnikane, kulturakere, lingvistikane vi religijakere identiteta - Ma te oven diskriminirime mamuj - Promoviripe **efektivno jekhipi** - Arakhipi thaj buhjaripe le minoritetongere culture, religije thaj ćhibja - Promoviribe katar jekh **interkulturako dijalogo** thaj protektiribe e manushen minoritetondar kotar bilachipa thaj violence - Leibe slobodija pe khidipena, asocijacije, ekspresije, gindipena, sama thaj religija - Promoviribe buteder **thana ande mediumija** emisijencar pe minoritetongere ćhibja thaj azhutibe vash e minoritetongere mediumija - Te vakeren pes e minoritetongere **ćhibja** ano kontakto e autoritetoncar ande thana kote so tradicionalno dzivdinena vaj khote si baro numero minoritetija - Hramovipe personalno alava, thana thaj javera topografikane indikacije pe minoritetongere ćhibja - Keribe shajipena vash lokheder **akceso dzi pe edukacija** vash sa e manusha thaj dejipe mashkar-kulturakoro dzanlipe - Sikavipe thaj sikljovipe pe minoritetongere ćhibja ande privatnikane thaj themeskere shkoli - Te shaj te keren influence kana **kerela pes publikani decizija** vash e butja phangle e manushencar katar e nacionalno minoriteta - Participiribe ande **kulturako, socijalno thaj ekonomikano dzivdipe** - Ma te avel dzi pe mangipa te limitirnen pes e minoritetongere hakaja - Minoritetonere hakajengo promoviribe trujal bilateralno, multilateralno thaj trujal-granicakiri kooperacija

Kote si e nacionalno minoritetongere manusha Arakline e Fremeskere Konvencijasar?

— Isi 38 tema pe save si zor e Fremeskere Konvencija.* Specijalno kontrakto vash monitoriribe phanglo e Kosovasar** egzistuil ande Khetanutne Nacijengi, jekhe vramaki Administracijaki Misija ano Kosovo (UNMIK).

► Tema membrura pe Fremeski Konvencija

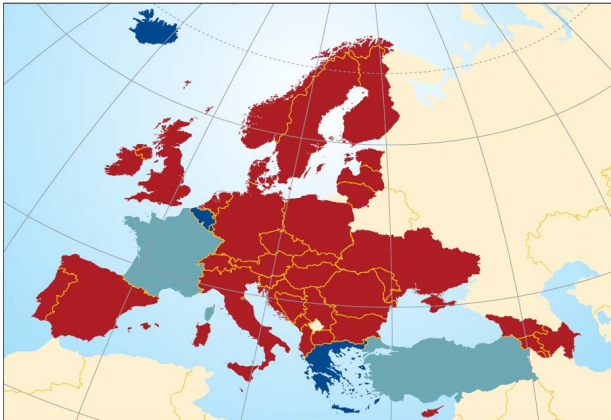
Albania	Estonia	Malta	Serbia
Armenia	Finlanda	Republika Moldova	Slovak Republika
Austria	Georgia	Montenegro	Slovenia
Azerbejdzan	Germania	Holandia	Espania
Bosnia thaj Herzegovina	Ungriko	Utarali Makedonia	Shvedo
Bulgaria	Irlanda	Norvego	Shvajcod
Kroacia	Italia	Polanda	Ukraina
Šipro	Latvia	Portugal	Khetano Thagarutnipe
Čehiko	Liechtenstein	Romania	
Denmarka	Litvania	San Marino	

► Tema so kerde somantura numa, na ratifikacija pe Fremeski Konvencija

Belgia	Islandia
Grrecia	Lukseburgo

► Tema so chi kerdine somnatura vaj ratifikacija pe Fremeski Konvencija

Andorra	Monako
Francia	Türkiye (Khoranipa)

* E Rusiakiri Federacia naj sas jek themesko partia katar o bersh 1998 zi kaj o bersh 2024.

** Sa e reference pe Kosovo, pe laki teritorija, institucije vaj populacija, an kodo teksto trubuj te haljovel pes dzaindoj pala e Khetanutne Nacijengi Sikuripaski rezolucija 1244 thaj prejudicije vash Kosovakoro statusi.

” ... trubuj te kerel pes klima vash tolerancija thaj dijalogo te shaj o kulturako vaveripa te ovel haing, thaj na ulavipe, numa sakone societako barvalkeripe ...

INFORMACIJA

Kontakto:

Sekretarijato pala Fremeski Konvencija
vash Nacionaln Minoritetongo Arakhibe

Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
minorities.fcnm@coe.int

www.coe.int/minorities

Vash buteder informacija pe NGO-engi rolja:

www.coe.int/en/web/minorities/role-of-ngos

www.coe.int

E Europako Konsilo si kontinenteski legarutni manushikane hakajengi organizacija. An late si 46 thema membrura vi sa e membrura katar e Europaki Unija. Sa e Europutne Konsiloskere thema membrura chutine signature pe Europutni Konvencija vash Manushikane hakaja, dokumento savo so protektirinela e manushikne hakajen, e demokracija vi e kanunosko legaribe. E Europaki Kris vash Manushikane Hakaja dikhel sar dzala e Konvencijako implmentiribe ande thema membrura.

